

Наталія ЯКОВЕНКО,
докторка історичних наук,
професорка кафедри міжнародних організацій
та дипломатичної служби
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УКРАЇНСЬКО-БРИТАНСЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИНИ ВПРОДОВЖ РАШИСТСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Анотація. У статті досліджено поглиблення українсько-британських дипломатичних відносин під час рашистської агресії проти України. Наголошено, що за сучасних умов дипломатія стала ефективним засобом, здатним зробити вагомий внесок у переможну боротьбу Української держави проти агресора.

Підкреслено, що Сполучене Королівство послідовно й ефективно підтримує нашу державу, зокрема демонструє непримиренну позицію стосовно росії та її агресивної загарбницької політики. Війна рф проти України активізувала потужні дипломатичні інструменти обох держав. Однак зауважено, що воєнний стан вносить певні корективи в традиції дипломатичної взаємодії. Хоч Велика Британія є серед найкращих друзів України і сприяє розширенню та збільшенню допомоги від інших західних партнерів, проте в британському суспільстві панують й інші політичні погляди щодо підтримки нашої держави.

Ключові слова: Україна, Велика Британія, дипломатія, українсько-британські дипломатичні відносини, рашистська агресія.

Упродовж майже десяти років Збройні сили України героїчно та самовіддано дають відсіч рашистській навалі, розкриваючи весь свій потенціал та докладаючи максимум зусиль для захисту нашої держави, незалежності і свободи. Війна росії проти Української держави та міжнародного порядку загалом розпочалася ще 2014 року та впродовж певного часу мала форму гібридної. Розгортання ж повномасштабної агресії рф проти України засвідчило, що топпріоритетами залучення всіх політичних гравців стали створення міжнародної антирашистської коаліції для перемоги

та подальшої відбудови України, санкційна політика і дипломатія, зокрема воєнного часу.

Велика Британія традиційно є однією з провідних держав світу, яка ефективно застосовує дипломатичні засоби для розв'язання міждержавних конфліктів. Тому нині на часі дослідження спільних українсько-британських дипломатичних зусиль. У скарбниці сучасної української та закордонної наукової думки можна знайти чимало праць на тему британської дипломатії. Зокрема, про історію її становлення і розвитку (G. Johnson, С. Meyer, А. Грачов, В. Матвієнко, Н. Яковенко), роль у європейських і світових війнах та миротворчих операціях (F. Dhondt, М. Stoler, R. Wieloch, А. Грубінко, Г. Перепелиця), дипломатію і регіональну безпеку (P. Berry, J. Devanny, Н. Залеток, С. Толстов), дипломатію і ядерне питання (S. Twigge, С. Галака), вплив на державотворчі процеси окремих країн (G. Berridge, J. Worthington, О. Зернецька, В. Крушинський), особливості британської дипломатичної служби (О. Зернецька, М. Трофименко, В. Ціватий, Л. Чекаленко, Н. Яковенко), двосторонні українсько-британські відносини (А. Грубінко, О. Неприцький, С. Пик, Х. Цимбалова, Н. Яковенко) тощо. Водночас українсько-британська дипломатична взаємодія сьогодні є надзвичайно актуальною і, з огляду на швидкий розвиток сучасних військових подій на фронтах і переможний наступ ЗСУ, варта пильної уваги та аналітичного вивчення. Трагічні події останніх років в Україні актуалізували дипломатичний аспект двосторонніх відносин, бо саме інструменти і форми дипломатії стають ефективним важелем гальмування кривавого сценарію дій кремля на українській землі.

За час російсько-української війни найпоширенішими практичними методами дипломатії обох держав стали: візити і переговори, виступи та промови, спільні конференції, наради, зустрічі, підготовка та укладання спільних угод і договорів, участь у роботі міжнародних організацій, діяльність дипломатичних представництв в обох країнах. Воєнний стан і війна внесли свої корективи у традиції дипломатії, дотримання правил і норм дипломатичного протоколу та етикету, підготовку та проведення дипломатичних заходів. Уже звичними стали зустрічі, бесіди та переговори в онлайн-форматі, нерідко візити на високому та найвищому рівнях були неочікуваними або неанонсованими як з боку України, так і Великої Британії.

Від початку рашистської збройної агресії Велика Британія має, мабуть, найбільш непримиренну позицію стосовно росії та її лідера. Водночас країна демонструє послідовну й ефективну підтримку України, хоч у різні періоди інтерес Сполученого Королівства до розвитку відносин з Україною був неоднаковим, зі значними спадами. Однак були і стрімкі злети – як, наприклад, навесні 2022 року. Тут важлива історична аналогія: як Україна 2022 року опинилася віч-на-віч із путіним, так само і Британія на початку Другої світової війни 1939 року була сам на сам із Гітлером.

На сьогодні Лондон є одним із найактивніших прихильників прискореного передавання Україні потужних та сучасних систем озброєнь західного виробництва. Відомо, що Велика Британія посідає друге місце (після США) за обсягом військових поставок Україні. Проте неухильна підтримка Сполученого Королівства виявляється не лише у військовій допомозі, вона є багатоаспектною завдяки низці чинників.

На думку експосла України у Великій Британії Вадима Пристайка, для Лондона основною стала реалізація стратегічної концепції «глобальної Британії», яка з'явилася після виходу країни з ЄС і демонструє прагнення держави бути активнішим гравцем на міжнародній арені [1]. На рівні офіційних документів концепт «глобальної Британії» уперше пролунав у меморандумі Міністерства закордонних справ та у справах Співдружності націй у березні 2018 року. Відтоді британський уряд наполегливо намагається втілити його в життя. Експерти також наголошують на винятковій ефективності діяльності українського експосла В. Пристайка, вважають його «топ-послом воєнного часу», за каденції якого було досягнуто найвищого рівня союзництва між Києвом і Лондоном [2].

У березні 2021 року під керівництвом Прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона було опубліковано нову стратегію «Глобальна Британія в епоху конкуренції: комплексний огляд безпеки, оборони, розвитку та зовнішньої політики», в якій Лондон головним своїм союзником визнав США [3]. Огляд стратегії показує, що повномасштабне вторгнення РФ в Україну не лише підтвердило прогнози щодо перетворення Росії на головну загрозу безпеці Великої Британії і Європи загалом, а й зумовило масштабну кризу, на подолання наслідків якої буде спрямована британська зовнішня політика в найближчій перспективі.

Варто також пам'ятати і про традиційні орієнтири британської зовнішньої політики на європейському напрямі. Йдеться про дотримання історичного принципу «балансу сил» на континенті, що унеможливорює домінування однієї чи кількох держав. Водночас офіційний Лондон прагне зберегти та посилити свій вплив як однієї з провідних держав світу. Запорукою досягнення цієї мети стала особлива роль Великої Британії в російсько-українській війні, всебічна підтримка України як незламної держави, здатної захистити народи Європи від рашистської навали. Британія як головний протектор України згодом отримає вагомий внутрішньоєвропейський політичний ресурс, що сприятиме зростанню її геополітичної та економічної ролі на глобальному рівні.

Безумовно, одним із найважливіших аспектів двосторонніх відносин є дипломатичний. Ще до початку повномасштабної рашистської агресії спостерігали пришвидшений розвиток українсько-британських відносин після підписання угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю і

стратегічне партнерство між Британією й Україною у грудні 2020 року [4]. Це перша після Брекзиту масштабна міжнародна угода Сполученого Королівства. У договірній практиці України вона також матиме особливий статус, адже стала першою двосторонньою рамковою угодою, яка встановила засади справді стратегічного партнерства та глибокої економічної співпраці й лібералізації ринків. Цей амбітний документ було розроблено і підписано за рекордні для міжнародної дипломатичної практики терміни. Угода підтвердила наявну та надала подальшого політичного поштовху майбутній двосторонній співпраці між Києвом і Лондоном у сфері безпеки та оборони, поглибила військову та військово-технічну взаємодію.

Борис Джонсон багато разів наголошував, що «український порядок денний» створює додаткові можливості для солідаризації зі союзниками. Ескалацію конфлікту (неоголошеної війни) на південному сході України навесні 2021 року супроводжували заяви британського керівництва про готовність спільно з ЄС і США підтримувати Київ. Зокрема, в березні 2021 року лідери Групи семи (українське питання було вписане до порядку денного під час головування Лондона у G7 як найважливіший елемент об'єднання союзників та відновлення євроатлантичної солідарності) вкотре виступили із заявами у зв'язку з роковинами анексії Криму та засудили дії Москви, які «підривають суверенітет і територіальну цілісність України».

Британія у цьому контексті прагнула не втратити шансу утворити об'єднання з країнами-однодумцями для подальшої підтримки України.

Напередодні повномасштабного рашистського вторгнення вже була спроба створити новий формат політичної співпраці в Європі. Зокрема, Україна, Велика Британія та Польща анонсували створення тристороннього альянсу, аби реагувати на загрози європейської безпеки та посилювати економічну взаємодію між країнами. Новий альянс, як зазначав глава МЗС України Дмитро Кулеба, ґрунтується не на локальній географії, а на спільних принципах України, Польщі і Британії, прагненні зміцнювати безпеку і розвивати торгівлю, готовності до конкретних дій. Ініціативу заснування такого формату, який би став частиною стратегії малих альянсів як проактивної зовнішньої політики України, офіційний Київ запропонував ще в жовтні 2021 року. І хоч ідея тристоронньої співпраці належить українській стороні, її авторство нерідко приписують Лондону через те, що однією з перших оголосила про неї тодішня Міністерка закордонних справ Великої Британії Ліз Трасс [5].

Згідно з результатами соціологічних опитувань, ідею міждержавних військово-політичних союзів з країнами Європи підтримали в Україні у всіх групах – регіональних, вікових та за майновим становищем. Зокрема, за створення тристороннього союзу «Україна – Польща – Велика Британія» висловилися 85% українських громадян; також 80% респондентів відповіли, що позитивно ставляться до союзу «Україна – Польща – Литва» [6].

На жаль, зазначений проєкт так і не реалізували: альянс документально не задекларовано, його створення формально пригальмували. На відміну від Києва, у Варшаві та Лондоні бракувало запиту на розвиток українсько-польсько-британського союзу, а про те, що саме визначення «союз» сприймали в обох столицях доволі неоднозначно, годі й казати. Ні в Лондоні, ні у Варшаві не мали відповіді на запитання, що три країни могли втілити в межах трикутника, чого було неможливо досягнути у двосторонньому форматі. Декларування ідеї мало чималий медійний супровід (найбільший в Україні, трохи в Польщі і найменший у Британії). Але на операційному рівні проєкт майже забули, ніхто цією темою у Форін Офісі Сполученого Королівства надто не опікувався [7].

Початок повномасштабної рашистської агресії (24 лютого 2022 року) став справжнім викликом для британсько-української дипломатичної співпраці та новою точкою відліку в побудові повноцінної дипломатії воєнного часу. Позаяк саме у воєнний період необхідно було задіяти та активізувати всі потужні дипломатичні інструменти обох держав.

Увагу українсько-британської дипломатичної взаємодії було зосереджено на таких проблемах: надання Україні військово-технічної допомоги для протистояння агресору; пошук умов політико-дипломатичної деескалації та припинення війни; зменшення масштабів гуманітарної катастрофи в Україні; фіксування та документування фактів воєнних та інших тяжких злочинів, які скоїли російські окупанти; посилення санкційного тиску на РФ; формування механізмів притягнення до відповідальності за злочин агресії; надання фінансової та гуманітарної допомоги Україні від іноземних партнерів та міжнародних організацій; забезпечення гідних умов перебування українських біженців за кордоном; залучення іноземних коштів для реалізації президентської Формули миру, гарантій безпеки України тощо.

Велика Британія однією з перших надала зброю для оборони України та, як і її західні союзники, запровадила масштабні санкції проти росії. Окрім постачання озброєння, Лондон також навчає тисячі українських військовослужбовців.

Британія – один із найпослідовніших союзників України у війні за незалежність. Британський часопис «The Economist» визнав Україну «країною 2022 року», відзначивши героїзм, винахідливість, стійкість і натхнення українців [8].

Через інтенсивні дипломатичні контакти українська влада сподівалася дещо знизити безпекові виклики. Помітну роль у цьому відіграв британський Прем'єр-міністр Борис Джонсон. Саме він допоміг об'єднати західних лідерів у наданні військової допомоги Києву, а також став першим закордонним керманічем, який прибув із візитом до української столиці після початку повномасштабного російського вторгнення. Як Прем'єр-міністр Великої

Британії Борис Джонсон двічі відвідував Україну, а загалом за час війни він приїжджав чотири рази.

Про перший візит Б. Джонсона до Києва 9 квітня 2022 року не повідомляли заздалегідь, хоч ще 21 березня таблоїд «Daily Mail» написав, що британський прем'єр розглядає можливість поїздки до Києва, щоб продемонструвати підтримку боротьбі України проти рф [9]. За підсумками переговорів із Президентом України Володимиром Зеленським Борис Джонсон пообіцяв додатково надати Києву 120 одиниць бронетехніки та нові протикорабельні ракетні системи.

Під час другого візиту в червні 2022 року британський прем'єр запропонував Президенту України започаткувати масштабну програму навчання українських захисників. Було передбачено, що кожні 120 днів підготовку проходять 10 тисяч українських воїнів. Зокрема, кожен солдат матиме три тижні навчання, упродовж яких опануватиме навички, необхідні на передовій, основи медичної підготовки, кібербезпеки і тактики противибухового захисту. Варто зауважити, що в межах попередньої навчальної місії «Орбітал» Британія, починаючи з 2015 року, навчила більш як 22 тисячі українських військовослужбовців.

Наприкінці листопада 2022 року Київська рада ухвалила рішення про присвоєння Борису Джонсону звання Почесного громадянина міста Києва. Вручили нагороду в Українському домі у Давосі.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі Прем'єр-міністр Великої Британії закликав держави світу надати українцям танки. «Треба дати Зеленському всі інструменти, яких він потребує, щоб закінчити справу. І вони виграють!» – емоційно виголосив тоді Джонсон [10]. Політик і раніше неодноразово демонстрував свою принципову позицію щодо росії. Упродовж своєї діяльності у Форін Офісі Джонсон проводив жорстку політику стосовно рф, зокрема вислав двадцять трьох її дипломатів після отруєння колишнього шпигуна Сергія Скрипаля.

Підтримка України в нинішніх умовах – це не особиста примха Бориса Джонсона і навіть не позиція владної Консервативної партії. Це – консенсусне ставлення політичних еліт Великої Британії. На думку українського політолога Володимира Фесенка, «це відображення національних інтересів Великої Британії, зокрема в протистоянні російській агресії» [11].

Як зазначає інтернет-видання «Європейська правда», на підставі результатів соціологічних опитувань можна припустити, що завдяки особистій ролі Прем'єр-міністра Бориса Джонсона і значній збройній допомозі напередодні повномасштабного вторгнення та після нього Велика Британія посіла одне з провідних місць у списку найбільших союзників України з показником 62%. Порівняймо: за рік до великої війни Британію згадали менше 7% опитаних [12].

Серію візитів британських лідерів до Української держави продовжив уже наступник Бориса Джонсона Ріші Сунак. Цікаво, що свій перший закордонний візит на посаді Прем'єр-міністра Великої Британії він пообіцяв нанести саме в Україну. Попри те, що приїзд Ріші Сунака анонсували майже відразу після того, як його обрали главою британського уряду, конкретної дати не називали (з дипломатичного погляду в цьому немає нічого дивного, зважаючи на умови воєнного часу). «Я пишаюся тим, як Велика Британія з самого початку підтримувала Україну. І приїхав, щоб сказати, що Велика Британія та наші союзники продовжуватимуть підтримувати Україну, оскільки вона бореться за припинення цієї варварської війни та встановлення справедливого миру», – сказав Сунак під час зустрічі з Володимиром Зеленським 19 листопада 2022 року в Києві [13].

Тоді ж британський прем'єр оголосив про великий пакет військової допомоги в галузі протиповітряної оборони, щоб захистити українців та критичну інфраструктуру від російських ударів. Окремо він зазначив, що в Україну буде направлено досвідчених армійських медиків та інженерів для навчання Збройних сил. Ріші Сунак пообіцяв, що Лондон посилить гуманітарну підтримку України напередодні зимового періоду. Велика Британія також забезпечить бійців Збройних сил України десятками тисяч зимових комплектів, які захистять від екстремальних холодів. Крім того, Британія визначила перші вісім будівельних проєктів у межах підтримки «UK Export Finance». Це дасть змогу відновити критично важливу інфраструктуру, стане основою для відновлення економіки України. За словами Сунака, наступна міжнародна конференція донорів України може відбутися у Великій Британії.

За підсумками зустрічі на спільному брифінгу кілька заяв зробив і Президент України Володимир Зеленський. Глава Української держави насамперед закликав підтримати Формулу миру, яку було озвучено під час онлайн-трансляції на саміті G20, що передбачає звільнення всіх українських територій, притягнення росії до відповідальності за воєнні злочини та виплати Україні репарацій за них. По-друге, він запропонував Британії визнати Голодомор 1932–1933 років геноцидом українського народу. На думку В. Зеленського, це надзвичайно важливо сьогодні, коли кремль знову вчиняє акти геноциду проти українців. По-третє, Президент наголосив на ролі Великої Британії у санкційній політиці щодо росії та висловив сподівання, що майбутнє обмеження цін на російські енергоресурси матиме максимальний ефект, і москва відчує болісні втрати [13].

8 лютого 2023 року Володимир Зеленський з неанонсованим візитом прибув до Великої Британії. Варто наголосити, що в аеропорту Станстед, куди Президент України прибув на літаку Королівських військово-повітряних сил Великої Британії («Royal Air Force»), його особисто зустрів

Прем'єр-міністр Ріші Сунак. «Велика Британія однією з перших прийшла на допомогу Україні. І сьогодні я в Лондоні, щоб особисто подякувати британському народу за підтримку та Прем'єр-міністру Ріші Сунаку за його лідерську позицію», – сказав В. Зеленський [14].

Попри відносно короткий термін візиту Глави Української держави, він був дуже насиченим з огляду на низку важливих заходів:

- переговори з Ріші Сунаком про негайну військову підтримку України;
- аудієнція в Короля Великої Британії Чарльза III у Букінгемському палаці (Володимир Зеленський – перший Президент України на прийнятті у британського монарха);
- виступ у британському парламенті із закликом надати Україні винищувачі;
- відвідання українських військових, які навчаються у Великій Британії на базі «Bovington Camp», зокрема на танках «Challenger 2»;
- зустріч із керівниками оборони та безпеки, включно з начальниками штабів оборони та авіації, на якій обговорили деталі програми навчання військовиків ЗСУ у Великій Британії.

Зі свого боку, Британія запропонувала підтримку Києву у втіленні формули миру Володимира Зеленського.

Водночас у межах візиту українського президента британський прем'єр оголосив про:

- поширення програми військової підготовки ЗСУ на пілотів і морську піхоту, зокрема навчання українських пілотів на винищувачах стандартів НАТО;
- розширення пакета військової техніки для України, аби надати ЗСУ перевагу на полі бою та обмежити можливості РФ атакувати інфраструктуру України;
- нові санкції Великої Британії проти РФ у відповідь на бомбардування України, як-от персональні санкції щодо осіб, котрі допомагали путіну збагатитися, і щодо компаній, які отримують прибуток від військової машини кремля.

«Візит Президента Зеленського до Великої Британії є свідченням мужності, рішучості та боротьби його країни, а також непорушної дружби між нашими двома країнами», – наголосив Ріші Сунак [14].

У контексті візитів на високому та найвищому рівнях важливим є неанонсований приїзд до Києва 5 червня 2023 року глави дипломатичного відомства Сполученого Королівства Джеймса Клеверлі. Це його другий візит до української столиці (перший був у листопаді 2022 року). Міністр закордонних справ Великої Британії зустрівся із Президентом України Володимиром Зеленським та Міністром закордонних справ Дмитром Кулебою, аби обговорити, як Британія може найефективніше підтримувати

Україну: від військової допомоги до банківських гарантій. В. Зеленський зазначив, що з Клеверлі вони розглянули «важливі актуальні питання: очікування України від Вільнюського саміту НАТО, просування української Формули миру та підготовку Глобального саміту з її реалізації, Лондонську міжнародну конференцію з відбудови України» [15].

Джеймс Клеверлі заявив: «Тоді як Україна продовжує невпинно чинити опір Росії, я зміг на власні очі побачити жахи та нищення, що їх Росія принесла суверенній державі. Примусова депортація дітей, цілковите знищення таких міст, як Бахмут, Ізюм і Маріуполь, та вчинення звірств не притаманні відповідальній державі. Це дії вороже налаштованого режиму, який порушує Статут ООН. Україна виграє цю війну і може розраховувати на нашу підтримку» [16].

Візит Дж. Клеверлі доповнив приїзд в Україну напередодні Міністра оборони Великої Британії Бена Воллеса, позаяк українсько-британська дипломатична взаємодія проходить і на рівні суб'єктів діяльності воєнної дипломатії, тобто військових дипломатів, зокрема міністрів оборони обох країн.

Бен Воллес прибув 24 травня 2023 року, і це його другий візит до нашої держави (перший – у листопаді 2021 року). У Києві він зустрівся зі своїм українським колегою Олексієм Резніковим. Міністри обговорили важливі безпекові питання, зокрема щодо продовження підготовки українських військовослужбовців на британській території, перспективи членства України в НАТО в контексті майбутнього саміту Альянсу у Вільнюсі, мирний план із використанням Формули миру Зеленського та постачання пріоритетних видів озброєння Україні. Отже, Сполучене Королівство в особі Міністра оборони вкотре нагадало, що Британія – впливовий та надійний союзник.

Олексій Резніков подякував Британії загалом та Воллесу зокрема за те, що підтримують Україну з першого дня широкомасштабного вторгнення і мають абсолютно тверду та рішучу позицію щодо допомоги нашій державі. «Світ знову побачив лідерство Сполученого Королівства, світ знову побачив справжню дружбу і світ побачив, що це лідерство дає перевагу на полі бою», – наголосив Міністр оборони України [17].

Проте не можна «не помічати» діяльності інших політичних сил, існування інших тенденцій всередині Британії, а також ставлення до російської дипломатії та рашистського дипломатичного представництва в Лондоні, що «не вписуються» у сформований позитивний імідж держави як найближчого союзника, дипломатичного промоутера, протектора і друга України. Британські ЗМІ, зокрема «Guardian», «Times», «Daily Mail», широко висвітлюють святкування дня росії 12 червня. На дипломатичному прийнятті, яке влаштувало рашистське представництво, були присутні декілька членів палати лордів. Один із них, лорд Балф, сказав, що прийшов на цей захід, аби показати росіянам – «не всі їх ненавидять». Він також

додав: «Має бути мирний крок... в якийсь момент нам доведеться поговорити з ними» [20]. До того ж Балф уважає «Крим безперечно російським», а претензії москви на Донецьк і Луганськ законними. Ба більше, лорд Скідельські зазначив, що не підтримує російського загарбництва України, але прийняв запрошення російського посла, щоб «висловити свою повагу і прихильність до російського народу на його національному рівні». Посол рф Андрій Келін висловив жаль, що Уряд Сполученого Королівства обрав конфронтаційний підхід до москви [18; 19].

Уважаємо, що викладене вище не потребує коментування. Ця інформація свідчить про подвійні стандарти, що існують у британському суспільстві щодо рашистської агресії в Україні.

Крім того, як і для будь-якої іншої демократичної держави, для Великої Британії політичний плюралізм є характерною ознакою розвитку суспільства. Діяльність владних структур часто зазнає критики з боку опозиційних політичних сил. Нині Ріші Сунак має подолати серйозні економічні наслідки Брекзиту і показати очікувані переваги відокремлення для економіки країни, адже він це рішення підтримував. Досі основні обіцянки прем'єра так і не виконано: високий рівень інфляції, мігранти постійно тероризують місцеве населення, наслідки енергетичної кризи ще не подолали. Люди вимагають підвищення заробітної платні.

Навпроти Даунінг-стріт, 10, де розташована резиденція прем'єр-міністра, традиційно проводять мітинги, зокрема останнім часом доволі часто протестують проти політики Сунака з певною антирекламою його діяльності. Поруч регулярно організують проукраїнські мітинги на захист нашої держави, в яких активну участь бере й авторка статті. Впродовж уже кількох місяців там розміщено великий плакат із зображенням Джо Байдена, Ріші Сунака і всипаного доларами Володимира Зеленського, на якому надпис: «Не наша війна!». Ось якою є позиція певних політичних сил нашого найближчого європейського союзника – Великої Британії.

Однак українське суспільство не має сумнівів, що Велика Британія щиро підтримує нашу визвольну боротьбу, допомагає Збройним силам України. Як влучно сказав в одному з інтерв'ю Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба, «дипломатія і ЗСУ – це два крила нашого українського бомбардувальника» [8].

Насамкінець нагадаємо, що наприкінці червня 2023 року в Лондоні пройшла Конференція з питань відновлення України, яка об'єднала міжнародну спільноту задля майбутнього нашої держави та глобальної безпеки. Міністр закордонних справ Великої Британії Джеймс Клеверлі, який співголював на заході, наголосив: «Конференція з питань відновлення України надіслала чіткий сигнал про те, що ми не тільки підтримуємо Україну тоді, коли на неї напав Путін, а й продовжуватимемо підтримувати її і в

мирний час. Тоді як Україна відновлюється та відбудовується, ми підтримуємо її прагнення мати сильнішу, стійкішу та інноваційнішу економіку. Зобов'язання, взяті на цьому заході, значною мірою допоможуть задовольнити найнагальніші потреби України у ранньому відновленні. Але оскільки незаконна війна Путіна триває, рахунок лише зростає. Ми, міжнародне співтовариство та коаліція бізнесу, урядів і громадянського суспільства, повинні продовжувати зосереджувати наші зусилля не лише для захисту свободи України, а й для її відновлення та відбудови» [21].

Отже, Україна й надалі посідатиме чільне місце в зовнішній політиці Сполученого Королівства як важливий чинник забезпечення власної особливої ролі в європейській і трансатлантичній безпеці.

1. Ерман Г. Як і чому Британія стає одним із найближчих союзників України // BBC. 1 лютого 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-59809501>
2. Єлісєєв К. Топ-посли воєнного часу // New Voice. 21 березня 2023. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/desyat-naykrashchih-posliv-ukrajini-pid-chas-viyini-reyting-50312169.html>
3. Cabinet Office (2021) *Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*, 16 March. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>
4. Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії від 16.12.2020. Дата оновлення: 18.08.22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_001-20#Text
5. Україна, Польща і Британія створюють новий альянс: офіційно // Європейська правда. 17 лютого 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/02/17/7134167/>
6. Саєнко В. Більшість українців підтримує союзи з Польщею, Британією та Литвою – опитування // УНІАН. 23 січня 2023. URL: <https://www.unian.ua/politics/bilshist-ukrajinciv-pidtrimuye-soyuzi-z-polshcheyu-britaniyeu-ta-litvoyu-opituvannya-12119670.html>
7. Гетьманчук А., Солодкий С. Трикутник, але не союз: що не так з альянсом Києва, Лондона і Варшави та як це виправити // Європейська правда. 23 серпня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/08/23/7145414/>
8. Юрченко Н. Топ-10 дипломатичних подій воєнного 2022 року // Укрінформ. 22 грудня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3639047-top10-diplomaticnih-podij-voennogo-2022-roku.html>
9. Мазуренко А. У Київ приїхав Джонсон: зустрічається із Зеленським // Українська правда. 9 квітня 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/9/7338426/>
10. Джонсон знову приїхав до України. Відвідав Бородянку та Бучу // BBC News Україна. 22 січня 2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64364882>
11. Британія після Джонсона: курс на підтримку України не переглядатиметься // Укрінформ. 11 липня 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3526481-britania-pisla-dzonsona-kurs-na-pidtrimku-ukrajini-ne-peregladatimetsa.html>
12. Як війна змінила сприйняття, хто є союзником України // Європейська правда. 14 березня 2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/03/14/7157950/>
13. Новіков С. Посилити союзника. Підсумки першого візиту Сунака до України // РБК – Україна. 19 листопада 2022. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/posiliti-soyuznika-pidsumki-pershogo-vizitu-1668882486.html>
14. Захарова О. Візит Зеленського до Великої Британії: з ким він зустрічався та як це допоможе Україні // The page. 8 лютого 2023. URL: <https://thepage.ua/ua/politics/vizit-zelenskogo-do-velikij-britaniyi-sho-vidomo>
15. Клішук Л. В Україні з неанонсованим візитом – глава МЗС Британії Клеверлі. Озвучив найкоротший шлях до миру // Новинарня. 5 червня 2023. URL: <https://novynarnia.com/2023/06/05/v-ukrayini-z-neanonsovanum/>
16. Пресреліз. Міністр закордонних справ відвідав Україну напередодні Конференції з питань відновлення // GOV. UK. 6 червня 2023 року. URL: <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-visits-kyiv-before-ukraine-recovery-conference-uk>
17. Ролан С. До Києва прибув міністр оборони Британії: його візит не анонсували // 24 канал. 24 травня 2023. URL: https://24tv.ua/do-kiyeva-pribuv-ministr-oboroni-britaniyi-yogo-vizit-ne-anonсуvali_n2319966
18. Sabbagh, D. (2023) 'British peers attended Russian ambassador's party in London', *The Guardian*, 2 July. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/02/british-peers-attended-russian-ambassador-party-in-london-balfe-skidelsky>

19. Pogrund, G. (2023) 'Revealed: how peers partied with Russian ambassador in London', *The Times*, 1 July. Available at: <https://www.thetimes.co.uk/article/revealed-how-peers-partied-with-the-russian-ambassador-in-london-r7whvxf0r>
20. Kuepper, M. (2023) 'Peers party with Putin's man in London at a reception at the Russian Embassy where the regime's war in Ukraine was praised as one Lord says he went to show 'the Russians that not everyone hates them'', *Daily Mail*, 2 July. Available at: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-12256821/Peers-party-Putins-man-London-reception-Russian-Embassy.html>
21. Пресреліз. Конференція з відновлення об'єднує міжнародну спільноту задля майбутнього України та глобальної безпеки // GOV. UK. 22 червня 2023 року. URL: <https://www.gov.uk/government/news/london-conference-unites-international-community-on-ukraines-future-and-global-security.uk>

Natalia YAKOVENKO,
Doctor of History, Full Professor,
Department of International Organisations and Diplomatic Service,
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

UKRAINIAN-BRITISH DIPLOMATIC EFFORTS AMIDST THE RUSCIST AGGRESSION

Abstract. The article explores the strengthening of Ukrainian-British diplomatic relations over the course of the ruscist aggression against Ukraine. The author argues that diplomacy has become an efficient asset that can play a crucial role in assuring Ukraine's victory in the struggle against the aggressor.

The study focuses on the consistent and effective support for Ukraine extended by the United Kingdom and the latter's unyielding opposition to Russia's aggressive expansionist policy. The article highlights the rapid development of Ukrainian-British relations, referring to the signing of agreements on political cooperation, free trade, and strategic partnership between the two countries in October 2020.

The United Kingdom seeks to form alliances with like-minded countries to support Ukraine. Specifically, the author mentions the initiative to establish a trilateral alliance between Ukraine, the UK, and Poland to enhance security and foster economic cooperation. Additionally, he emphasises the importance of intensive diplomatic contacts and visits by Boris Johnson to Kyiv, which bolstered the coordination in providing support and assistance to Ukraine. Moreover, the paper references the notable Ukraine Recovery Conference in London, highlighting the pivotal role of the international community in supporting and rebuilding Ukraine.

Overall, the article underscores that the United Kingdom remains one of Ukraine's closest friends that promotes the expansion and enhancement of support from other Western partners. While the author acknowledges the presence of diverse political stances on the issue within British society, he concludes that Ukraine will undoubtedly continue to play a prominent role in the United Kingdom's foreign policy, cementing the latter's role in the fight for European and transatlantic security.

Keywords: Ukraine, Great Britain, diplomacy, Ukrainian-British diplomatic relations, ruscist aggression.